

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เรื่องสั้นแนวทดลองของวินทร์ เลียววาริณ จำนวน 5 เล่ม ได้แก่ อาเพศกำสรวล (พ.ศ. 2537), สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน (พ.ศ. 2542), หนึ่งวันเดียวกัน (พ.ศ. 2544), วันแรกของวันที่เหลือ (พ.ศ. 2547), โลกด้านที่หันหลังให้ดวงอาทิตย์ (พ.ศ. 2549)

กรอบแนวคิด และทฤษฎีที่ใช้

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดตามแนวทางการศึกษาภาพรวมด้านกว้างของงานเขียนแนวทดลองของสุชาติ สวัสดิ์ศรี 14 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านรูปแบบการนำเสนอ ด้านลักษณะของเรื่อง และด้านเนื้อหา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านรูปแบบการนำเสนอ

- เรื่องสั้นแนวทดลองเป็นการเสนอเรื่องราวแบบ “นามธรรม” (Abstract)

มากกว่าเรื่องราวแบบ “รูปธรรม” (Concrete)

นามธรรม คือ ความคิด ความเห็น หรือข้อความที่อ้างถึงปรากฏการณ์ที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์หนึ่งหนึ่ง ที่ออกมาเป็น รูปธรรม นามธรรมคือกระบวนการคิดที่ไม่ได้ก่อเกิดจากตัวตนของวัตถุจริงและไม่มีรูปร่าง นามธรรมเกิดมาจากความคิดและอารมณ์ในการสร้างเกิดขึ้นมาเองตามธรรมชาติการซึ่ง ในรูปแบบนามธรรมในบางครั้งใช้ในการกล่าวถึง เหตุการณ์ต่างๆ ที่ยกขึ้นมาในบางกรณีเหตุการณ์จริงที่เป็นรูปธรรมยากต่อการพูด หรือยากต่อการเข้าใจ โดยการกล่าวถึงในทางนามธรรมนั้น จะต้องมีการกล่าวโดยให้เข้าใจกันทั้งสองฝ่าย จากทั้งผู้พูดและผู้ฟัง

ดังนั้นความแตกต่างของรูปธรรมและนามธรรมคือ รูปธรรม คือ สิ่งที่เป็นรูปร่างตรงข้ามกับนามธรรม คือสิ่งที่เห็นด้วยความคิด (2552)

- เรื่องสั้นแนวทดลองเป็นการ “สำแดง” (Express) พลังและอารมณ์ซับซ้อนภายในมากกว่าเป็นการ “แสดง” (Impress) ความประทับใจแบบพื้นๆ

Express เป็นการแสดงออกทางความคิดหรือความรู้สึก โดยใช้คำพูด

- เรื่องสั้นแนวทดลองเป็น “แนวหน้ากล้าตาย” ที่เสนอเรื่องราว “ล้ำยุค” (Avant-garde) ในทางเอาจริงจัง มากกว่ามุ่งใช้ความอ่อนแอและความเป็น “ยอดนิยม” (Popular) มาเป็นเครื่องมือ

กลุ่มล้ายุค มาจากศัพท์ภาษาฝรั่งเศสที่หมายถึง “กองระวังหน้า” (2552) ในกองทัพ หรือขบวนการทางการเมือง ตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 ใช้เรียกกลุ่มศิลปินหรือนักเขียนหรืองานของ พวกเขาที่มีลักษณะแปลกใหม่ไปจากเดิมทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหา

Avant-garde art หรือ “ศิลปะก้าวหน้า” (2552) นั้นให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อ ผลผลิตอันเกิดจากอัจฉริยภาพของศิลปิน การริเริ่มสร้างสรรค์ส่วนตัว และคาดหวังไว้สูงกับ ลักษณะเฉพาะตัวเหล่านั้นซึ่งเชื่อว่าจะทำให้ศิลปะพัฒนาไปสู่สิ่งที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนคือ ความ แปลกใหม่ ในโลกศิลปะ

ผลงานศิลปะกลุ่มนี้จึงแฝงสถานะของความพิเศษ สูงส่ง ความเป็นต้นฉบับที่บ่ง ถึงลักษณะเฉพาะในตัวผลงานเหล่านั้นที่ไม่อาจพบได้ในวัตถุอื่นหรือในงานศิลปะชิ้นอื่นๆ หรือ แม้แต่ผลงานที่ถูกสร้างโดยศิลปินคนเดียวกันก็ตาม เนื่องจากลักษณะเฉพาะของความเป็นต้นฉบับ ไม่อาจจะปรากฏซ้ำหรือถูกสร้างขึ้นซ้ำได้

2. ด้านลักษณะของเรื่อง

- เรื่องสั้นแนวทดลองเป็นลักษณะในเชิง “เหนือจริง” (Surreal) มากกว่าลักษณะ “ตามที่เป็นจริง” (Real)

ลักษณะเรื่องสั้นเหนือธรรมชาติ (Surrealism) เป็นเรื่องที่แสดงความคิดฝันของ ผู้แต่งในลักษณะฝันเพื่อง โดดโพน หรือเกี่ยวกับภูตผีปีศาจ เวทมนต์คาถา สิ่งลึกลับมหัศจรรย์ โดยลักษณะการเขียนจะใช้สิ่งที่ดูเหมือนเป็นจริงมาเปรียบเทียบกับเรื่องราวที่เป็นไปได้และเป็นไป ไม่ได้ บางครั้งใช้สัญลักษณ์ บางครั้งใช้การเล่าเรื่องที่เป็นโลกแห่งภาพฝัน บางครั้งใช้ลักษณะ ใกล้เคียงกับกลวิธีการเขียนนวนิยายแนววิทยาศาสตร์ บางครั้งใช้วิธีวาดภาพย้อนกลับไปที่กลับมา แบบเทคนิคของภาพยนตร์รุ่นใหม่

- เรื่องสั้นแนวทดลองมุ่งแสวงหาคคุณค่าในทาง “ภาพฝัน” (Fantasy) มากกว่า คุณค่าในทาง “ข้อเท็จจริง” (Fact)

คุณค่าในทางภาพฝันในเรื่องสั้น(2552) เป็นการสร้างความรู้สึกนึกคิดที่ลึกซึ้ง มีจินตนาการที่จะทำให้ผู้อ่านเป็นผู้มองเห็นการณ์ไกล นอกจากนั้นจินตนาการจะเป็นความคิด ฝันไปไกลจากสภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้น อาจจะเป็นความคิดถึงสิ่งที่ล่วงเลยมานานแล้วในอดีต หรือสิ่งที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นเลย โดยหวังว่าอาจจะเกิดขึ้นในอนาคตก็ได้

- เรื่องสั้นแนวทดลองมีลักษณะในเชิง “อัตวิสัย” (Subjective) มากกว่าลักษณะ เชิง “วัตถุวิสัย” (Objective)

อัตวิสัย (2552) มาจากคำว่า อัต + วิสัย อัต หมายถึง ตนหรือตัวเอง อัตวิสัย จึงหมายถึง ความคิดเห็นของตนหรือของตัวเอง

หลัก Subjectivity (อัตวิสัย) นั้น (2552) ใช้อาร์มอนด์ ค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ และความรู้สึกของผู้ใช้ในการวัดและประเมิน

- เรื่องสั้นแนวทดลองมองเรื่องราวเหมือนดูลงมาจากที่สูง (Vertical) มากกว่า มองเรื่องราวเหมือนดูในระดับสายตา (Horizontal)

เรื่องสั้นที่มองเรื่องราวเหมือนดูลงมาจากที่สูงนั้นเป็นเรื่องสั้นที่มีการเล่าเรื่อง จากมุมมองกว้างโดยมีการเล่าเรื่องที่มองเห็นเหตุการณ์ทุกอย่างไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นที่ไหน ไม่ใช่ การเล่าเรื่องเพียงแค่มุมของตัวละคร หรือด้วยความคิดความรู้สึกของตัวละครเพียงเท่านั้น

- เรื่องสั้นแนวทดลองมีโครงสร้างยืดหยุ่นไปในทาง Anti-plot มากกว่าเป็น plot ที่วางไว้สมบูรณ์ตายตัว

โครงเรื่องแบบ Anti-Plot จะไม่ยึดเอกภาพในลักษณะเดิม ที่ประกอบด้วยตอน ขึ้นต้น ตอนกลาง และตอนจบแต่จะเป็นโครงเรื่องที่ยึดถือสถานการณ์ของตัวละครมาเป็นจุด ดำเนินเรื่อง การขึ้นต้นจึงไม่เรียกร้องความสนใจในลักษณะเดิม และการจบจะไม่ยึดหลักหักมุม เป็นทางออกเสมอไป

- เรื่องสั้นแนวทดลองให้ความสำคัญแก่ “รูปความคิดริเริ่ม, แปลกใหม่” (Original Idea) มากกว่าให้ความสำคัญแก่ “รูปภาษา” (เช่น ภาษาสวยที่เรียกกันว่า belles letters นั้น มิได้ถือเป็นหลักในการพิจารณา แต่หากคำนึงถึง “ภาษาที่สื่อความ” ได้เหมาะสมกับ “รูปความคิด” ที่นำมาใช้ในแต่ละเรื่องงาน) มีลักษณะการสร้างภาพลักษณ์ อุปมาอุปไมยและความเปรียบ มุ่งใช้ ภาษาที่กระตุ้นจินตนาการอย่างฉับพลันและอย่างแรง

- เรื่องสั้นแนวทดลองมีลักษณะของการตั้งคำถาม (Question) มากกว่าเป็น การอธิบาย (Explain)

3. ด้านเนื้อหา

- เรื่องสั้นแนวทดลองให้ความสำคัญแก่ “ความคิด” (Idea) และ “สถานการณ์” (Situation) มากกว่าให้ความสำคัญในการสร้างตัวละคร (Character)

- เรื่องสั้นแนวทดลองให้ความสำคัญแก่ “มิติที่ 4” อันว่าด้วยเรื่องเวลาที่ต้อง สัมพัทธ์ (Relative) และสัมพันธ์ (Relation) ไปพร้อมกัน

แนวคิดเรื่อง "อวกาศเวลา" ของไอน์สไตน์ (2552) กล่าวว่า เวลาเป็นสิ่งสัมพัทธ์ (Relative) เพราะคนเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่เขาวัด คนสัมพันธ์กับที่และเวลา นานหรือไม่นาน ช้า หรือเร็ว เป็นเรื่องสัมพัทธ์ และเวลาไม่ใช่เรื่องต่อเนื่องเป็นเส้นตรง เรียบง่าย ซื่อๆ อีกต่อไป แต่เป็น อะไรที่สัมพันธ์กับ "ธรรมชาติ" ที่มีโค้งมีเรียบ มีสูงมีต่ำ มีเว้ามีแบน มีวกไปเวียน

- เรื่องสั้นแนวทดลองมีลักษณะของตัวเอกที่เป็น Anti-hero มากกว่าเป็น Hero

ตามภาพลักษณ์แบบเก่า

ลักษณะของตัวเอกแบบ Anti-hero คือภาพลักษณ์ของตัวเอกที่มีลักษณะค่านหรือไม่กี่ขบดกับตัวเอง แตกต่างจากภาพลักษณ์แบบเก่าที่ต้องเก่งกล้าสามารถ เข้าใจตัวเองและผู้อื่นได้ทะลุปรุโปร่ง

- เรื่องสั้นแนวทดลองมีลักษณะการบรรยายแบบ “การประกอบส่วน” (Collage) มากกว่าเป็นการบรรยายแบบ “เก็บละเอียด” (Decorate) มีลักษณะของการเขียนแบบอัตโนมัติ (Automatic) และการเขียนแบบ “เลียนอย่างคนบ้า” เพื่อศึกษาจิตใจสำนึกให้ถึงที่สุด

จากภาพรวมด้านกว้างของงานเขียนแนวทดลองของสุชาติ สวัสดิ์ศรี 14 ข้อนี้สามารถสรุปกรอบออกมาได้เป็นแผนภูมิดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิด	ตัวชี้วัด
1. ด้านรูปแบบ 1.1 เรื่องราวแบบนามธรรม 1.2 สำแดงพลังและอารมณ์อันซับซ้อนภายใน 1.3 เสนอเรื่องราวล้ำยุค	- ต้องมีการตีความ - รับรู้ได้ด้วยกระบวนการคิด - การแสดงออกทางความคิดหรือความรู้สึกโดยใช้คำพูด - การริเริ่มสร้างสรรค์ - มีลักษณะเฉพาะตัว - มีความแปลกใหม่
2. ด้านลักษณะของเรื่อง 2.1 มีลักษณะเชิงเหนือจริง	- การเล่าเรื่องที่เป็นโลกแห่งภาพฝัน - เกี่ยวกับภูตผีปีศาจ เวทมนต์คาถา สิ่งลึกลับมหัศจรรย์ - มีการใช้สัญลักษณ์ - ใช้วิธีวาดภาพย้อนกลับไปที่กลับมา

กรอบแนวคิด	ตัวชี้วัด
2.2 แสวงหาคคุณค่าในทางภาพฝัน 2.3 มีลักษณะในเชิงอัตวิสัย 2.4 มองเรื่องราวเหมือนดูลงมาจากที่สูง 2.5 มีโครงสร้างไม่เป็นไปตามขนบเดิม 2.6 ให้ความสำคัญแก่รูปความคิดริเริ่มแปลกใหม่ 2.7 มีลักษณะของการตั้งคำถาม	- สร้างความรู้สึกนึกคิดที่ลึกซึ้ง มีจินตนาการ - เป็นความคิดฝันไปไกลจากสภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้น - คิดถึงสิ่งที่ล่วงเลยมานานแล้วในอดีต หรือสิ่งที่ยังไม่เคยเกิดขึ้น แต่หวังว่าอาจจะเกิดขึ้นในอนาคต - มองเกี่ยวกับอารมณ์ ค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ และความรู้สึก ตามความคิดเห็นของตนเอง - เล่าเรื่องจากมุมกว้าง มองเห็นเหตุการณ์ทุกอย่างไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นที่ไหน ไม่ใช่การเล่าเรื่องเพียงแต่ในมุมมองของตัวละครเพียงเท่านั้น - ไม่ยึดเอกภาพในลักษณะเดิม ที่ประกอบด้วยตอนขึ้นต้น ตอนกลาง และตอนจบ - ไม่ยึดหลักหักมุมเป็นทางออกเสมอไป - ภาษาที่สื่อความได้เหมาะสมกับ รูปความคิด - มีการสร้างภาพลักษณ์ อุปมาอุปไมยและความเปรียบ - มีการตั้งคำถามในเรื่องให้ผู้อ่านได้คิดเอง โดยไม่มีการอธิบาย
3. ด้านเนื้อหา 3.1 ให้ความสำคัญแก่ความคิด และสถานการณ์	- ใช้สถานการณ์ของตัวละครมาเป็นจุดดำเนินเรื่อง - ไม่เน้นตัวละคร

กรอบแนวคิด	ตัวชี้วัด
3.2 ให้ความสำคัญแก่มิติที่ 4	- คนสัมพันธ์กับที่และเวลา - ระยะเวลาสั้นหรือไม่นาน ช้าหรือเร็ว เป็นเรื่องสัมพันธ์
3.3 ตัวเอกขบถกับตัวเอง	- ภาพลักษณ์ของตัวเอกที่มีลักษณะค่าน หรือ ขบถกับตัวเอง - แตกต่างจากภาพลักษณ์แบบเก่าที่เก่งกล้า สามารถ เข้าใจตัวเองและผู้อื่นได้ทะลุปรุโปร่ง
3.4 บรรยายแบบการประกอบส่วน	- ลักษณะของการเขียนแบบอัตโนมัติ - ลักษณะของตัวละครอยู่ในสภาพจิตใจสำนึก

วิธีดำเนินการศึกษา

ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์กลวิธีการเขียนเรื่องสั้น เพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการศึกษาวิเคราะห์
2. ศึกษาเรื่องสั้นแนวทดลองของวินทร์ เลียววาริณ จำนวน 5 เล่ม
3. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับภาพรวมด้านกว้างของงานเขียนแนวทดลองของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี
3. วิเคราะห์กลวิธีการเขียนเรื่องสั้นแนวทดลองของวินทร์ เลียววาริณ ตามแนวทางการศึกษาภาพรวมด้านกว้างของงานเขียนแนวทดลองของสุชาติ สวัสดิ์ศรี แล้วบันทึกลงตาราง
4. นำผลการวิเคราะห์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อพิจารณาแก้ไข ปรับปรุง
5. นำผลการตรวจสอบ และข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขข้อมูล แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง
6. นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์